

Od Glasnika Društva slavonskih liječnika do Medicinskoga vjesnika (1982. – 2012.)

Antun Tucak

Polovicom 19. stoljeća liječnički stalež u Hrvatskoj jasno oblikuje stav o udruživanju s ciljem poticanja institucionalizacije i profesionalizacije zdravstva na području Hrvatske. Rezultat je tih nastojanja osnivanje *Sbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije u Zagrebu i Društva slavonskih liječnika u Osijeku* početkom 1874. godine.

Dana 15. prosinca 1874. godine u vijećnici Gradskoga poglavarstva osječke Tvrđe, održana je konstituirajuća skupština *Društva slavonskih liječnika u Osijeku* – sljednik kojega je današnja liječnička udruga *Hrvatski liječnički zbor, Podružnica Osijek*. Po svojim stručnim, nacionalnim, globalnim i lokalnim nastojanjima, taj je događaj obilježio slavonsku i širu regiju. Osnutak liječničke strukovne udruge motiviran je potrebom promišljanja snažnije zdravstvene politike, koja je nedvojbeno uključivala i ostvarenje težnje za osnutkom domaćega medicinskog visokoškolskog učilišta.

Društvo slavonskih liječnika u Osijeku pokrenulo je već 1874. godine pitanje izdavanja zajedničkoga časopisa da bi dana 1. siječnja 1877. godine započelo izdavati prvi stručni medicinski časopis liječničkoga društva u nas – *Glasnik Društva slavonskih liječnika*.

Časopis je izlazio dvije godine, i to dvojezično na hrvatskome i njemačkome jeziku. U to vrijeme Osijek jača ne samo kao civilno i vojno središte, već i kao zdravstveni centar Slavonije, s jednom od najsuvremenije opremljenih bolnica u tom dijelu Europe. Bila je to *Huttler-Kohlhoffer-Monspergerova zakladna bolnica* koja je s radom otpočela 1. studenoga 1874. godine.

Dana 12. srpnja 1979. godine potpisan je sporazum o otvaranju petogodišnjega Studija medicine u Osijeku kao područnoga studija Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Svečano otvorenje uslijedilo je 28. rujna 1979. godine.

Zdravstvena zaštita Slavonije i Baranje osamdesetih godina prošloga stoljeća još uvijek je znatno zaostajala u odnosu na ostala područja u Hrvatskoj. I premda je to područje obuhvaćalo 20% stanovništva cjelokupne Hrvatske, na jednoga je liječnika otpadala trećina stanovnika više negoli u ostalim dijelovima države. Stoga je bilo nužno prevladati takvo stanje obrazovanjem visokokvalificiranih medicinskih stručnjaka. S jedne strane, to se pokušalo uspostavljanjem područnoga medicinskog studija, ali to još uvijek nije bilo dostatno. Opća bolnica

Osnivanje Znanstvene jedinice za kliničko-medicinska istraživanja Opće bolnice Osijek

Osnivanje Medicinskog vjesnika;
Josip Harangozo, Frano Dragun i doc. dr. sc. Antun Tucak, glavni urednik

Osijek, koja je kao najveća medicinska ustanova Slavonsko-baranjske regije imala značajnu ulogu ne samo u pružanju zdravstvene zaštite na području regije, već i u općem razvoju zdravstvene zaštite i izobrazbe medicinskih stručnjaka, naglašavala je potrebu sustavnoga razvoja znanstveno-istraživačke djelatnosti. To je rezultiralo utemeljenjem prve regionalne znanstvene jedinice 18. prosinca 1980. godine, koja je postala jezgrom znanstvenoga rada i izobrazbe liječnika. Osnivač i voditelj u razdoblju od 1980. do 2004. godine bio je prof. dr. sc. Antun Tucak. Osnutkom Znanstvene jedinice za kliničko-medicinska istraživanja prvi je put u regiji institucionaliziran znanstveni rad u medicini, pa ona postaje temeljem osposobljavanja za znanstveno-istraživačku djelatnost. Od njezina osnutka preko Ministarstva znanosti odobrena su i ostvarena 62 znanstvena projekta. U njoj se obrazovalo 88 znanstvenih novaka, od kojih je veliki broj magistrirao i doktorirao te čini jezgru današnjega Medicinskog fakulteta u Osijeku i Kliničkoga bolničkog centra Osijek.

Znanstvena jedinica za kliničko-medicinska istraživanja Opće bolnice Osijek postala je članicom Sveučilišta u Osijeku 24. veljače 1981. godine. Sljedeće godine ona počinje izdavati tromjesečni znanstveno-stručni časopis *Medicinski vjesnik*, sljednik liječničkoga glasila Opće bolnice Osijek koji je od 1969. do 1981. godine uređivao prof. dr. sc. Branko Milošević, a čijeg se uredništva od 1982. do 2012. godine prihvatio prof. dr. sc. Antun Tucak. Intenziviranje znanstveno-istraživačkoga rada pridonijelo je ujedinjavanju pojedinačnih odjelnih knjižnica u jedinstvenu knjižnicu Opće bolnice Osijek koja je svečano otvorena 20. prosinca 1984. godine. Prvi je voditelj knjižnice bio mr. sc. Antun Šimunić.

Nakon 19 godina djelovanja osječkoga Studija medicinske Medicinskoga fakulteta u Zagrebu, sljedeći je važan događaj u razvoju medicine i zdravstva ove regije svečano otvorenje *Medicinskoga fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku* 22. rujna 1998. godine.

Prerastanjem Studija medicine u Medicinski fakultet u Osijeku stvoreni su uvjeti za središnju samostalnu viso-

Prva sjednica Fakultetskoga vijeća Medicinskoga fakulteta u Osijeku.
Osijek, 15.06.1998. Photo: Željko Šepić, Agencija “Zoom”

koškolsku ustanovu koja će obrazovati liječnike za potrebe pet županija s oko milijun stanovnika. Istovremeno to čini snažan poticaj razvoju zdravstva širega područja, razvoju znanosti te promicanju kulture akademizma na području Slavonije i Baranje, ali i cjelokupne Hrvatske.

Poštovani čitatelji, pred Vama je *Medicinski vjesnik* broj 1-4 za 2012. godinu. Časopis je izlazio redovito od 1982. godine. Od 1982. do 2012. godine izašlo je 118 brojeva s ukupno 5563 stranice, dakle u prosjeku 48 stranica po broju. Izdano je i 5 suplemenata s 566 stranica. Objavljena su ukupno 164 izvorna znanstvena rada, 39 prethodnih priopćenja, 92 pregledna rada, 637 stručnih radova, 43 prikaza bolesnika i 165 različitih priloga.

Radove su objavila 1272 autora, najviše iz Hrvatske, njih 1119 (88%). Od toga je 618 (49%) autora iz Slavonije, od kojih je 412 (32%) iz Osijeka, te 306 (24%) autora iz Zagreba. Za *Medicinski vjesnik* pisala su 153 autora iz inozemstva. Znanstvenici iz Slovenije napisali su 37 članaka, Njemačke 32, Bosne i Hercegovine 17, Sjedinjenih Američkih Država 12, Mađarske 7, Češke i

Makedonije 5, Velike Britanije 4, Austrije 3, Kanade 3 rada, te po 2 rada autori iz Brazila, Danske i Francuske, a po 1 rad iz Australije, Italije i Japana. Prosječna naklada *Medicinskoga vjesnika* bila je 1000 primjeraka.

Posebno smo ponosni na redovito izlaženje *Medicinskoga vjesnika* u vrijeme Domovinskoga rata kada su srpsko-četnička agresija i JNA bili usmjereni na to da u potpunosti pregaze civilno stanovništvo, osobito one najugroženije: djecu, žene, trudnice, starce, bolesne i ranjene, agresija koja je ljude prisilila na iseljenje, koja je uništavala privredu, razarala domove, zdravstvene i znanstvene ustanove te sakralne objekte sustavno ih bombardirajući. Čitava su sela bila zbrisana s lica zemlje, a gradovi gotovo nepopravljivo razrušeni. Kršeci sve međunarodne konvencije, razarale su se bolnice u Slavoniji i Baranji - Vukovaru, Osijeku, Vinkovcima, Slavanskom Brodu, Novoj Gradiški, Daruvaru i Pakracu. Svakodnevno su stradale nevine žrtve uključujući i zdravstvene radnike, masakriralo se nedužno civilno stanovništvo, ranjenici, a oskvrnjivali mrtvi. U ratnim brojevima *Medicinskoga vjesnika* Urednički odbor je

nastojao u tim tragičnim vremenima pružiti što više dokaza o tužnoj slici razorenih bolnica, slikom i pisanom riječju pridonijeti spoznaji o strahotama razaranja, užasu ubijanja prijatelja, znanaca, suradnika, sugrađana i naših najmilijih.

Uz osnivača i nakladnika *Medicinskoga vjesnika* Znanstvene jedinice za kliničko-medicinska istraživanja Kliničkoga bolničkog centra Osijek u posljednjih 20 godina postali su sunakladnici: Medicinski fakultet Osijek, Hrvatski liječnički zbor (Podružnica Osijek), Županijske i Opće bolnice u Koprivnici, Našicama, Novoj Gradiški, Požegi, Slavanskom Brodu, Vinkovcima, Virovitici, Vukovaru, Novoj Bili (R. BiH), Orašju (R. BiH) i Specijalne bolnice Magdalena (Krapinske Toplice), Specijalna bolnica za rehabilitaciju Krapinske Toplice, Lipik te domovi zdravlja Osijek, Beli Manastir, Đakovo, Donji Miholjac i Koprivnica.

Svi autori, članovi Uredništva, tajnica Uredništva i nakladnici radili su bez honorara jer je novac bio osiguran za troškove prijeloma, lekture, tiska i poštarine.

Nakon tridesetogodišnjega uređivanja znanstveno-stručnoga časopisa *Medicinski vjesnik*, želio bih se zahvaliti svim članovima Savjeta i članovima Uredničkoga odbora na suradnji. Posebno bih se želio zahvaliti dosadašnjim tajnicama Uredničkoga odbora *Medicinskoga vjesnika* gospođi Danijeli Kljaić i gospođi Ljiljani Pavičić, prof., mag. bibl., lektorica za hrvatski jezik Mariji Vukelić,

prof., i Ljiljani Pavičić, prof., mag. bibl., lektorica za engleski jezik Mirjani Valašek, prof., Steli Nevidal, prof. i Lorni Dubac-Nemet, prof.

Posebna hvala korektorici gospođi Blanki Bakša, grafičkom dizajneru za pripremu i prijelom časopisa gospodinu Pavlu Hegeđušu, akad. slikaru, prof. i mr. sc. Dubravki Kritovac, dipl. phil.

Danas u *Medicinskome vjesniku* prepoznaje se ne samo jedinstveni izvor za proučavanje povijesti hrvatskih medicinskih časopisa nego i povijesti Kliničkoga bolničkog centra u Osijeku i zdravstvenih ustanova Istočne Hrvatske kao vrijedan i dragocjen izvor za istraživanje rada, stremljenja i problema liječnika u Istočnoj Hrvatskoj. Svaki broj časopisa sam po sebi predstavlja vrednotu i bibliofilsku rijetkost, a svi brojevi zajedno čine jedinstveni spomenik slavonske i hrvatske medicinske baštine.

Bila mi je čast i zadovoljstvo što sam bio osnivač i glavni i odgovorni urednik ovoga znanstveno-stručnog časopisa kroz trideset godina redovitoga izlaženja. Smatram da nam je obveza nastaviti, te *Medicinski vjesnik* razviti u još kvalitetniji i priznatiji znanstveno-stručni časopis. Mislim da nas tridesetogodišnje redovito izlaženje *Medicinskoga vjesnika* na to obvezuje.

Glavni i odgovorni urednik (1982. – 2012.)
Prof. dr. sc. Antun Tucak, *prof. emeritus*